

Uluslararası Hukukta Devletin Varlık Şartları Kapsamında 'Sealand' Örneğinin İncelenmesi

Dr. Ali CENGİZ

Kırıkkale Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi, ORCID: 0000-0003-1354-7358, alicengiz@kku.edu.tr

Özet

Günümüz uluslararası hukuk anlayışıyla devlet, belli bir toprak parçası üzerinde bulunan insan topluluğundan oluşan ve bağımsız bir siyasi otoriteye sahip olan örgütlü yapı olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda devletin ülke, insan topluluğu, siyasal otorite ve bağımsızlık olmak üzere dört temel unsurdan meydana geldiği kabul edilmektedir. Her ne kadar devletlerin, başka devletlerce tanındığı ölçüde meşru sayılabileceği düşünülse de, tanıma işleminin kurucu değil açıklayıcı bir işlem olduğu, dolayısıyla devletin varlık şartları arasında değerlendirilemeyeceği görüşü öğretilde yaygın bir şekilde kabul görmektedir. Çalışmamızda ise İngiltere'nin doğu kıyısının 6 mil açıklarında bulunan Sealand'ın Devletin varlık şartları kapsamında uluslararası hukuk kişiliği tartışılmaktadır. Sealand'ın üzerinde yer aldığı platform, dönemin hukuk terminolojisiyle uluslararası sularda (açık denizde) başıboş bir şekilde bulunmaktayken eski İngiliz askeri Roy Bates tarafından sahiplenilmiş ve 1967 yılında platform üzerinde Sealand isimli devlet ilan edilmiştir. 1967 yılından günümüze kadar olan süreçte Sealand'ın hukuki kişiliği üzerinde yapılan tartışmalar devam etmiştir. Bu çalışmanın amacı, Sealand'ın uluslararası hukuk bakımından devlet özelliği taşıyıp taşımadığının incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Hukuk, Devlet, Sealand, Rought Tower, Tanıma*

Analysis of the 'Sealand' Model in The Context of the Asset Conditions of State in International Law

ABSTRACT

In understanding of modern international law, the state is expressed as an organized structure consisting of a human community on a certain piece of land and having an independent political authority. In this context, it is accepted that

the state consists of four basic elements: country, human community, political authority and independence. Although it is thought that states can be considered legitimate to the extent that they are recognized by other states, the view that recognition is not a constitutive but an explanatory process and therefore cannot be considered among the conditions of existence of the state is widely accepted in the doctrine. In our study, the international legal personality of Sealand, which is located 6 miles off the east coast of England, is discussed within the scope of the State's existence conditions. While the platform on which Sealand is located was straying in international waters, it was owned by former British soldier Roy Bates and the state named Sealand was declared on the platform in 1967. Discussions on the legal personality of Sealand have continued since 1967. The aim of this study is to examine whether Sealand has a state feature in terms of international law.

Keywords: International Law, State, Sealand, Rought Tower, Recognition

GİRİŞ

2. Dünya Savaşı'nda İngiliz Ordusu tarafından askeri savunma amacıyla inşa edilen "*Roughs Tower*" platformu, savaş sona erdikten sonra İngiltere tarafından terk edilmiştir (Grimmelmann, 2012: 414). İngiliz kıyılardan 7 mil uzaklığa inşa edilen ve 932 metrekarelik bir alana sahip olan (Gooch, 2000: 14) *Roughs Tower* platformu, İngiliz karasularının 3 mil kadar dışında, açık denizde bulunmaktadır. İngiltere terk ettiği bu platformu yıkmak yerine terk ederek masraftan kaçınmak istemiştir (Dennis, 2002: 263). Dolayısıyla *Roughs Tower* platformu, İngiltere'nin terk etmesi ile birlikte uluslararası hukuk açısından *res nullius* yani sahihsiz alan statüsünde bir yapı haline dönüşmüştür (Vitanyi, 1978: 25). 1960'lı yıllarda kaçak radyo yayını¹ yapabilmek amacıyla *Roughs Tower* platformuna çıkan Roy Bates isimli eski İngiliz askeri, platformu bir süre kaçak radyo yayını yapmak için kullandıktan sonra 2 Kasım 1967 tarihinde ailesi ile birlikte *Roughs Tower* platformunda Sealand Prensiği'ni ilan etmiştir. Bunun üzerine İngiltere, Roy Bates ve beraberindeki kişileri platformdan atmak için bir askeri helikopter göndermiş, ancak platformdaki insanların direnişi ile karşılaşınca başarısız olmuştur (Gooch, 2000: 29). Önceleri platformun Roy Bates tarafından ele geçirilmesine tepki gösteren İngiltere, zaman içerisinde yapılan değerlendirmeler neticesinde *Roughs Tower* platformuna ihtiyaç duyulmaması ve İngiltere'nin

¹Roy Bates *Roughs Tower* platformuna çıkmadan 1 yıl önce, yine kaçak radyo yayını yapmak amacıyla, benzer bir yapı olan ve İngiltere kıyılarına 3 deniz mili uzaklıkta bulunan terk edilmiş Knock John isimli kuleye çıkmıştı. Ancak bu kule İngiltere karasularının içerisinde yer alması sebebiyle İngiltere'nin mutlak egemenlik alanı içerisindeydi ve bu nedenle Roy Bates kuleden çıkarıldı. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz: <https://sealandgov.org/en-eu/pages/the-story> (Erişim: 22.08.2023)

yargı yetkisinin *Roughs Tower* platformunu kapsamadığının mahkeme kararı ile kesinleşmesi sonucu *Roughs Tower* platformunu gündeminden çıkarmıştır (Grimmelmann, 2012: 421-423).

Kendisini Sealand Prensi olarak duyuran Roy Bates, 1975 yılında hazırladığı bir Anayasa ile, diğer devletlerden bağımsız olarak kendi kaderini tayin edebilecek, iç ve dış konularda karar verebilecek bir siyasi sistem kurduğunu ilan etmiştir. Bu açıdan Sealand'ın, kendi egemen yetkisi ile içerde ve dışarda bir kamu otoritesinin normal işlevlerine sahip görünmesine rağmen (Vitanyi, 1978: 15-18) 50 yılı aşkın bir süredir devlet statüsüne sahip olup olmadığı tartışılmaktadır.

II. ULUSLARARASI HUKUKTA TOPRAK KAZANMA VE ROUGS TOWER PLATFORMU'NUN İŞGALİ

Bir insan topluluğunun belli bir toprak parçası üzerinde egemenlik kurmasının çeşitli yolları bulunmaktadır. Bu yollar genel olarak keşif, işgal, devir, fetih, ilhak şeklinde sıralanabilir (Gözler, 2015: 66-67). Toprak parçası kavramı aşağıdaki üç genel kategoriye ayrılmaktadır (Gündüz, 2009: 255).

1. *Bir devletin egemenliğine tabi olan alanlar (res in possessione),*
2. *Herhangi bir devletin egemenliğine tabi olmayan ama iktisap edilebilir sahihsiz alanlar (res nullius),*
3. *Hiçbir devletin egemenliğine tabi olmayan ve olmaya da müsait olmayan alanlar (res comminus).*

Uluslararası hukukta 19. yüzyıldan itibaren gelişen ve günümüz uluslararası hukukunda da geçerli olan temel kurala göre, sahihsiz bir toprak parçasının kazanılması ancak fiili işgal bulunması ya da bitişiklik kuralı² sayesinde mümkün olmaktadır. Fiili işgalin geçerlilik kazanabilmesi, fiili işgalde bulunan insan topluluğunun işgali altında bulunan toprak parçası üzerinde egemenlik kurma niyet ve iradesini taşıması; ayrıca toprak parçası üzerinde fiili egemenliği kullanması halinde mümkündür (Pazarcı, 2015: 145). Hiçbir devletin egemenliğine tabi olmayan bir toprak parçasını keşfeden ve o toprak parçası işgal eden bir insan topluluğu, makul bir süre içinde toprak parçası üzerinde etkin bir denetim sağladığı takdirde gerçek bir egemenlik hakkı elde etmek için öncelik sahibi olur (Gündüz, 2009: 256).

²Bu kural gereğince ana karaya ait toprak parçalarının aksine bir iddia olmadıkça ana kara devletine ait sayılmaktadır.

Diğer yandan *res nullius* statüsündeki bir kara parçasının işgal edilmeden de egemenliğe girmesi mümkündür. Nitekim İspanyol Deniz Kuvvetleri, 1968 yılı Şubat ayında açık denizde bulunan ve *res nullius* statüsüne sahip olan Alboran adasına çıkmıştır. İspanya bayrağı dikilen bu küçük ada sonrasında İspanya kontrolü altına girmiştir. Bu uluslararası uygulama, bir bölgenin işgal edilmeksizin de bir Devletin yetkisi altına girebileceğine örnek olarak gösterilmektedir (Vitanyi, 1978: 26).

Uluslararası hukuk, bireylerin uluslararası bir tüzel kişiliğine sahip olmadığı için, bir şahsın kendisi için toprak edinip kazanamayacağı konusunda tatmin edici bir cevap vermemektedir (Horn, 1973: 533). Bu bağlamda uluslararası hukuk, bir toprak üzerinde etkili bir kontrol sağlandığı takdirde toprağın nasıl kazanıldığı konusunda kayıtsız kalmaktadır (Jennings, 1963: 4). Uluslararası hukuk açısından *res nullius* durumunda olan *Roughs Tower* platformu, işgale uygun bir durumdadır. Zira hem açık denizde bulunmakta hem de herhangi bir devletin egemenliği dışındadır. Dolayısıyla Roy Bates'in platforma çıkıp burada bir egemenlik hakkı iddiasında bulunmasına uluslararası açıdan bir engel bulunmamaktadır. Platformun 50 yılı aşkın bir süredir Roy Bates ve ailesinin kontrolünde olması da, Platform üzerinde etkin bir kontrol sağlandığını ortaya koymaktadır.

Şekil 1: Sealand'ın coğrafi konumu

III. DEVLET KAVRAMININ İNCELENMESİ

A. GENEL OLARAK DEVLET KAVRAMI

Devlet kavramının çok eski tarihlere dayanan derin bir geçmişi vardır. Uluslararası hukuk açısından ele almak gerekirse devlet, uluslararası hukukun statüsünü ve ilişkisini düzenlediği temel

birim olarak ifade edilebilir (Pazarcı, 2015: 140). Bununla birlikte uluslararası hukukta uzun bir süre sadece devletlere kişilik tanınmaktaydı. Ancak günümüz modern hukuk anlayışında uluslararası örgütler ve hatta insanlar da uluslararası hukukun kişileri haline gelmişlerdir (Bozkurt vd., 2021: 77).

26 Aralık 1933'te Montevideo'da düzenlenen uluslararası konferans neticesinde kabul edilen Devletlerin Hak ve Yükümlülükleri Sözleşmesi'nin (DHYS) 1. maddesine göre bir devlet şu dört unsurdan meydana gelmektedir.

- sürekli bir insan topluluğu ;
- belirli bir toprak parçası;
- bir siyasal otorite;
- diğer devletlerle ilişki kurma kabiliyeti ve yeteneği.

Devletin varlık şartları olarak da isimlendirebileceğimiz bu dört unsur, Montevideo konferansının ardından öğretide de devletin oluşumu için temel ve zorunlu unsurlar olarak kabul edilmeye başlamıştır. Sealand yetkilileri, bu Sözleşme ile öngörülen devlet olma şartlarını yerine getirdiklerini savunmaktadır. Sealand'ın durumunu hukuki olarak ele alan bazı yazarlar da bu Sözleşme'ye atıfta bulunmuşlardır. Bu nedenle Sealand'ın devlet olup olmadığının tespiti açısından Sözleşme'de yer alan devlet unsurlarını ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

B. DEVLETİN UNSURLARI AÇISINDAN SEALAND'IN İNCELENMESİ

Öğretide yer alan devlet tanımları incelendiğinde, devletin DHYS'nin 1. maddesinde yer alan unsurları temel alan unsurların birleşimi olarak tanımlandığı görülmektedir. Siyasal otorite ve diğer devletlerle ilişki kurma kabiliyeti ve yeteneği (bağımsızlık) unsurları kimi yazarlarca “*bağımsız siyasal otorite*” şeklinde tek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Biz, bağımsızlık unsurunu da ayrıca ele alacağımız için devleti dört unsurun birleşimi olarak değerlendireceğiz. Devletin oluşması için gerekli görülen bu dört unsur ülke, insan topluluğu, siyasal otorite ve bağımsızlık şeklinde sıralanabilir. Bu unsurların taşınması gereken birtakım özellikler bulunmaktadır. Bu nedenle her unsuru ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

1. Ülke

Uluslararası hukukta kabul edilen yaygın görüşe göre bir devletin ülkesi kara, deniz ve hava unsurlarından oluşmaktadır (Kaya, 2016: 67). Kara ülkesi devletin varlığı için temel unsurdur. Zira deniz ve hava ülkeleri kara ülkesinin varlığına bağlıdır. Kara ülkesinin bir kara parçası ya da en azından bir adadan oluşması gerekmektedir. Bununla birlikte kara parçasının veya adanın büyüklüğü ve coğrafi yapısı devlet unsurları açısından önemli değildir. Ancak yılın belirli dönemlerinde insan yaşamına uygun hale gelen ve bu durumun süreklilik arz etmediği kara parçaları ya da adalarının kara ülkesini oluşturması mümkün değildir (Bozkurt vd. 2021: 79). Sonuç olarak kara ülkesi de insan topluluğu gibi sürekli nitelikte olmalıdır.

Şekil 2: *Roughs Tower* platformu

Modern uluslararası hukukta kural olarak doğal olmayan yani insan yapımı suni ada ve tesisler kara ülkesi olarak kabul edilmemektedir (Bederman, 2010: 54). 1978 yılında bir Alman Mahkemesi, Sealand'ın yeryüzü ile bağlantılı olmasının onu yeryüzünün bir parçası yapmayacağına ve sadece yeryüzünün doğal bir parçası üzerinde bir devlet kurulabileceğine hükmetmiştir (Lyon, 2014: 658). Ancak ulusal bir mahkeme kararının uluslararası bir hukuk normu olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Bu karar yalnızca yapay ada ve tesisler üzerinde bir devlet kurulamayacağını kabul eden görüşe katkı sağlamaktadır. Zira Hukuk profesörü Walter Leisner 1975 yılında Sealand için hazırladığı raporda, hukuki bir terim olan “ülke” kavramının hareketsiz ve sabit bir yapı ile karşılanabileceğini ifade etmektedir. Zira Leisner'a göre “ülke” insan ürünü bir kavramdır ve ülkeyi oluşturan yapının doğal olup olmaması önemli değildir.

Dolayısıyla Leisner bu görüşünden hareketle Sealand'ın yeryüzüne sabitlenmiş hareketsiz bir yapı üzerinde yer almasının, ülke unsurunu karşılayacağını savunmaktadır (Leisner, 1975: 3-4).

Diğer yandan Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin (BMDHS) 60. maddesinin 8. fıkrasına göre *suni adalar, tesisler ve yapılar ada statüsüne sahip değildir* (Kaya, 2017: 352). Dolayısıyla bir kara ülkesi olarak kullanılamazlar. Ancak BMDHS 1982 yılında imzalanmıştır ve 1994 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşme metninde geçmişe etkili olacağına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır ve dolayısıyla yürürlük tarihinden itibaren uygulanabilir niteliktedir. Sealand'ın devlet olarak ilan edildiği 1968 yılında ve Sealand Anayasası'nın ilan edildiği 1975 yılında BMDHS yürürlükte olmadığı için, Sealand'ın doğal olmayan bir yapı üzerinde yer alması sebebiyle devlet kurulmasının mümkün olmadığını iddia etmek uluslararası hukuk açısından çok isabetli değildir. Zira görüldüğü üzere bu yapı, yılın her dönemi su üzerinde kalan ve sabit duran bir niteliktedir. Dolayısıyla 1968 yılındaki uluslararası hukuk normları çerçevesinde kara ülkesi olmaya uygun görünmektedir.

Kara ülkesinden itibaren belirli bir alanı kapsayan ve bu alanda kıyı devletinin belirli hak ve yetkilere sahip olduğu alan deniz ülkesi olarak ifade edilmektedir. Liman ve körfez benzeri iç sular da deniz ülkesine dahildir (Bozkurt vd. 2021: 78). Deniz ülkesi devletin oluşumu için zorunlu bir unsur değildir. Zira günümüzde denize kıyısı olmayan birçok Devlet bulunmaktadır. Bu nedenle ülke devletin egemenlik yetkisine sahip olduğu yeryüzü (toprak) parçası olarak ifade edilebilir (Sur, 2019: 110). Sealand'nın yapay bir tesis olması dolayısıyla deniz ülkesine sahip olamayacağı iddia edilmektedir. Zira BMDHS'nin 60. maddesinin 7. fıkrasına göre yapay ada ve tesislerin kendi karasuları olması mümkün değildir. Ayrıca bu tür yapıların varlığı, kıyı devletinin deniz alanının belirlenmesini etkilememektedir. Daha önce BMDHS'nin 1994 yılında yürürlüğe girmiş olması sebebiyle Sealand'ın kuruluşuna etki edemeyeceğini ifade etmiştik. Bununla birlikte Sözleşme'nin 1994 yılından sonra Sealand'ın taraf olduğu deniz hukuku uyuşmazlıklarında uygulanması mümkündür. Bunun için Sözleşme'ye taraf olmayan Sealand'ın rızası gerekmektedir. Elbette Sealand'ın bir uluslararası hukuk kişisi olmadığını savunanlar böyle bir rızanın aranmasını gereksiz bulabilir. Bu açıdan bakıldığında BMDHS'ye taraf olan bir devletin Sealand ile bir deniz hukuku uyuşmazlığı yaşaması halinde BMDHS'nin uygulanmasına bir engel kalmayacaktır. Aksi takdirde İngiltere'nin BMDHS'den kaynaklanan 12 millik karasuları genişliği içerisinde kalan Sealand'ın deniz alanının belirlenmesi için İngiltere ve Sealand'ın bir anlaşma yapması, ya da

konunun uluslararası yargı organlarınca çözüme kavuşturulması gerekecektir. Bu durumun Sealand'ın devlet olarak tanınması sonucu doğurması muhtemeldir. Bu nedenle İngiltere'nin böyle bir girişimde bulunması mümkün görünmemektedir. Sonuç olarak Sealand'ın deniz alanının belirlenmesine ilişkin iddialarının şimdilik sadece Sealand için geçerli olacağı açıktır.

Hava, teknik olarak belirli gazların bir araya gelmesiyle oluşan ve atmosfer olarak da isimlendirilen yeryüzünü çevreleyen gaz tabakasıdır (Bozkurt vd. 2021: 90). Ülkeyi oluşturan kara parçasının üzerindeki hava alanı da kendiliğinden ülkenin bir unsuru haline gelmektedir. Bununla birlikte hava alanı sınırsız değildir. Ancak uzaya kadar olan kısım bir devletin hava alanını oluşturabilir (Sur, 2019: 111). Zira Türkiye'nin de taraf olduğu 27 Ocak 1967 tarihli *Ay ve Diğer Gök Cisimleri Dâhil, Uzayın Keşif ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Yöneten İlkeler Hakkında Andlaşma*'ya göre, uzayın keşfi ve kullanımında tüm Devletler eşit haklara sahiptir. Herhangi bir Devlet uzayın belirli bir bölümü hakkında egemenlik iddiasında bulunamaz. Dolayısıyla Sealand'ın hava alanı *Roughs Tower* platformunun üzerindeki hava alanı ile sınırlıdır.

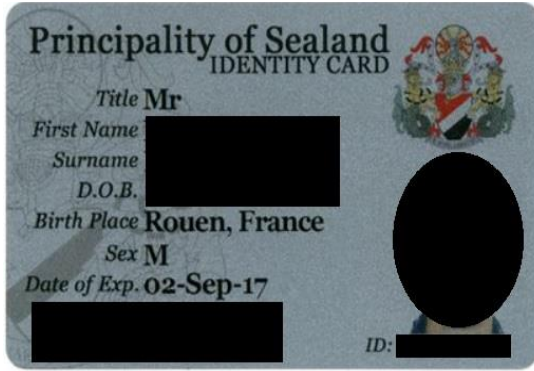
2. İnsan Topluluğu

İnsan topluluğunun devletin unsuru olabilmesi için sürekli nitelikte olması gerekir. Geçici bir süreliğine bir araya gelen insan toplulukları devletin unsuru sayılmazlar (Pazarcı, 2015: 140). Bu durumu somut bir örnekle açıklamak gerekirse; 1970 yılında Pasifik Okyanusu'ndaki mercan resifleri üzerinde 'Minerva' isimli bir devlet kurma teşebbüsü gerçekleşmiştir (Çamyamaç, 2018: 190-193). Morris Davis isimli kişi, Minerva devletinin başkanı olduğu iddiasıyla diğer devletlere tanıma çağrısında bulunmuş, ancak mercan resifleri iklime bağlı olarak sürekli bir insan topluluğunun yaşamasına elverişli olmadığı için bu çağrı ciddiye alınmamıştır (Broms, 1989: 4).

Şekil 3: Minerva Devletinin kurulmak istendiği mercan kayalıkları

İnsan topluluğunu meydana getiren insanların bir arada yaşama iradesi taşımaları ve devlet kurma iradesi ile uyumlu birtakım bağlar ile birbirlerine bağlanmış olmaları gerekmektedir. Zira aralarında böyle bir bağ bulunmayan insanların devlet kurması mümkün değildir (Gözler, 2015: 51). İnsan topluluğu genel olarak varlığını sürdürdüğü takdirde, topluluktaki insan sayısı ve bu sayıda meydana gelen sayısal azalma uluslararası hukuk açısından önemli değildir (Pazarcı, 2015: 141). Önemli olan, insan topluluğunun yılın her döneminde ve coğrafi koşullara bağlı olmaksızın kara ülkesi üzerinde yaşayabilmesidir (Kaya, 2016: 67). Ülkenin coğrafi büyüklüğü önemli olmadığı gibi birkaç parçadan oluşması da mümkündür (Pazarcı, 2015: 144). Ancak bir kişi tek başına bir devlet kuramaz. Bu nedenle devlet kurmak isteyen bir kişinin, başka insanları da harekete geçirebilmelidir (Gözler, 2015: 10). Zira tek başına bir devlet kurmak isteyen kişinin egemenliği altında başka kişiler olmadığı takdirde, egemenlik iddiası içi boş bir iddia olacaktır (Horn, 1973: 520). Leisner de raporunda sayı ve çifte vatandaşlık gibi unsurların insan topluluğu unsurunu etkilemeyeceğini ifade etmiştir (Leisner, 1975: 4). Sonuç olarak Sealand'ın üzerinde sürekli bir insan topluluğunun yaşadığını söylemek mümkündür. Zira zaman zaman değişkenlik göstermekle birlikte Sealand üzerinde yaklaşık 50 kişinin kalıcı olarak yaşadığı tahmin edilmektedir (Dennis, 2002: 276). Ayrıca Sealand'ın kuruluşundan itibaren 106 kişiye vatandaşlık verdiği bilinmektedir (NBCnews, 2016).

Şekil 4: Sealand kimlik kartı

3. Siyasal Otorite

Bir ülke üzerinde yer alan sürekli insan topluluğunun devlet oluşturabilmesi için siyasi ve hukuki bir örgütlü yapı gereklidir. Bu yapı öğretide yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarını icra edebilecek niteliğe ve yeterliliğe sahip kamu örgütlenmesi şeklinde kabul edilmektedir (Pazarcı, 2015: 147). Bu bakımdan siyasi otoritenin devletin unsuru olabilmesi için, devletin temel

fonksiyonlarını ve uluslararası taahhütlerini yerine getirebilecek, ülkede kamu düzenini ve güvenliğini tesis edebilecek düzeyde etkin olması gerekmektedir. Zira etkin bir siyasal otoritenin varlığı, devletin uluslararası hukukta sorumluluk üstlenebilmesine olanak sağlamaktadır (Sur, 2019: 117-118).

İnternet sitesindeki verilere göre kendisine ait bir para birimi kullanan Sealand, 1969 yılında pasaport vermeye başlamıştır. Sealand Prensi, 1975 yılında bir Anayasa ilan ederek, diğer devletlerden bağımsız olarak kendi kaderini tayin edebilecek, iç ve dış konularda karar verebilecek bir siyasal sistem kurmuştur. Bu açıdan Sealand, kendi egemen yetkisi ile içerde ve dışarda bir kamu otoritesinin normal işlevlerine sahip görünmektedir (Vitanyi, 1978: 15-18). Bu durum Sealand'ın kuruluşundan bugüne kadar devam etmektedir.

Şekil 5 ve 6: Sealand pasaportu, bayrağı ve parası

Sealand yetkililerince 5 Kasım 1976 yılında Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben gönderilen bir mektupla, Sealand'ın Birleşmiş Milletler Andlaşması'ndan doğan yükümlülükleri kabul ettiği açıklanmıştır. Sealand benzer şekilde 26 Ocak 1977 tarihinde ise Uluslararası Adalet Divanı'nın yetkisi kabul ettiğini de açıklamıştır. Ayrıca Anayasası ile temel insan haklarını güvence altına alan Sealand, bir yandan uluslararası hukuka uygunluk sağlamaya çalışırken diğer yandan diğer Devletlerle iyi ilişkiler kurabilmeyi amaçlamıştır (Vitanyi, 1978: 42-43). Dolayısıyla Sealand'ın hem içerde hem de dışarda bir siyasal otoriteye sahip olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ancak bu siyasal otoritenin etkinliği tartışmalıdır. Kanımızca eldeki bilgiler ışığında Sealand'ın, devletin temel fonksiyonlarını ve uluslararası taahhütlerini yerine getirebildiğini ve dolayısıyla etkin bir siyasal otoriteye sahip olduğunu kabul etmek gerekir.

4. Bağımsızlık

Bazı yazarların *egemenlik* olarak da isimlendirdiği bu unsur, Devletlerin herhangi bir üst otoriteye tabi olmaksızın iç ve dış işlerinde bağımsız olarak tam ve münhasır yetkilere sahip olmasını ifade eder (Sur, 2019: 118). Birleşmiş Milletler'in 14 Kasım 1970 tarihli raporunda toprak boyutu, coğrafi uzaklık ya da sınırlı kaynak gibi unsurların, bağımsızlık unsurunu etkilemeyeceği ifade edilmiştir (Vitanyi, 1978: 23). Dolayısıyla Sealand'ın bağımsızlığı, coğrafi özellikleri ile değil, siyasi otoritesinin uluslararası hukuka uygunluğu ile değerlendirilmelidir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Roy Bates ve beraberindekilerin İngiliz helikopterlerine karşı direnerek Sealand'ı koruması, yapı üzerinde kurdukları egemenliğin bir göstergesidir. Ayrıca 1982 yılında İngiltere'nin karasuları *Roughs Tower*'ı da içine alacak şekilde 12 mil genişliğe ulaşmıştır (Grimmelmann, 2012: 434). Buna rağmen İngiltere'nin *Roughs Tower* ya da Sealand üzerinde bir egemenlik iddiası olmamıştır. Bunu da İngiltere'nin Sealand'ın bağımsızlığını kabul ettiği şeklinde yorumlamak mümkündür.

Diğer yandan Sealand'ın devletin varlık şartları anlamında en çok zorlandığı unsur diğer devletlerle ilişki kurabilme yetkinliğidir (Grimmelmann, 2012: 471). Hukuki olarak herhangi bir devlet tarafından tanınmayan Sealand'ın, bazı devletlerle girdiği ilişkiler sebebiyle *de facto* şekilde tanındığı öne sürülmektedir. Örneğin 1978 yılında bir grup insan, Sealand'ı ele geçirmek amacıyla *Roughs Tower*'ı işgal girişiminde bulunmuşlardır. İlk olarak Sealand'ı ele geçiren bu kişiler daha sonra Sealand vatandaşları tarafından etkisiz hale getirilerek alıkonulmuştur. Bu gelişme sonrası Hollanda ve İngiltere yetkilileri, ilgili kişilerin serbest bırakılması için bazı girişimlerde bulunmuştur. Hatta Almanya da bu amaçla, Sealand'a resmi bir diplomat göndermiştir (Conway, 1981: 7).

Prisoners taken after the Invasion in 1978

Şekil 7: 1978 yılında *Roughs Tower* platformunu işgal etmeye çalışanların başarısız olarak esir düşmeleri

Sealand'ın diğer devletlerle ilişkiye girme kapasitesi açısından da yetkin bir durumda olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim İngiltere, Gabon, Paraguay, Nepal, Suriye, Haiti, Liberya, Honduras, Jamaika, Pakistan, Kıbrıs, Etiyopya, Ürdün ve Türkiye'deki büyükelçilikler, yatırım teklifi amacıyla Sealand yetkilileri tarafından gönderilen mektuplara cevap vermişlerdir (Gooch, 2000: 20). Özellikle İngiltere Büyükelçiliği'nin 4 Temmuz 1973 tarihli mektubunun içeriği, Leisner'a göre Sealand'ın tanındığı yönünde emareler içermektedir (Leisner, 1975: 4). Ayrıca Sealand pasaportuna³ sahip bazı kişiler bu pasaportları kullanarak başka devletlere giriş yapmışlardır (Grimmelmann, 2012: 472). İngiliz hakim Justice Chapman, 25 Ekim 1968 yılında Roy Bates ile ilgili olarak görülen bir davada, Sealand'ın Büyük Britanya'nın egemenliğinde olmadığı ve dolayısıyla Sealand'ın Britanya yasalarına tabi olmadığı gerekçesiyle, Sealand ile ilgili uyuşmazlıkların Britanya mahkemelerinde görülemeyeceğine karar vermişti (Lyon, 2014: 461). Tüm bu gelişmeler Sealand'ın birçok devlet tarafından *de facto* şekilde tanındığı şeklinde yorumlanabilir (Conway, 1981: 7).

C. DEVLET TÜRLERİ AÇISINDAN SEALAND'IN İNCELENMESİ

Uluslararası hukukta kabul gören çeşitli devlet türleri bulunmaktadır. Bu devletler ülke ve insan topluluğu unsurlarına sahip olmakla birlikte siyasal otorite ve bağımsızlık açısından farklı türlere ayrılmaktadırlar. Örneğin Federatif devlet yapılarında, birden çok federe devlet, ortak bir siyasi otorite olarak kendileri tarafından oluşturulan federasyon altında sınırlı bağımsızlığa sahip olmaktadır. Federal devlet olarak da isimlendirilen bu tür devletlerde yetki paylaşımı genellikle federal devlet anayasası ile belirlenmektedir (Bozkurt vd., 2021: 80). Diğer devletler arasındaki savaflara katılmama yükümlülüğü altında bulunan *sürekli tarafsız devlet*; Başka bir devletin koruması altında bulunan koruma altındaki devlet; birden fazla devletin ortak yönetimi altında bulunan *ortak yönetilen devlet*; henüz bağımsızlığını kazanamamış olan ve bağımsızlığını kazanana kadar Birleşmiş Milletler'in denetimi altında başka devletler tarafından yönetilen *vesayet altındaki devlet*; uluslararası anlaşmalarla kendilerine bazı konularda özel statü verilen *sui*

³Sealand'ın Pasaport verme faaliyetleri 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika'ya yapılan terör saldırıları sonucunda askıya alınmıştır. <https://www.thetimes.co.uk/article/thousands-ask-to-join-suffolk-microstate-856rlckn0> (Erişim: 10.09.2022). Sealand'ın resmi internet sitesinde pasaport verme faaliyetlerinin yeniden başlayıp başlamadığına ilişkin bir bilgi yer almamakla birlikte Sealand'ın vatandaşlarına sunduğu imkanlar arasında pasaport bilgisinin yer aldığı görülmektedir. <https://sealandgov.org/en-eu> (Erişim: 10.09.2022)

generis devlet ve kara parçaları küçük ve insan topluluğu da sayıca az olan *minyatür devlet* olmak üzere çeşitli devlet türleri bulunmaktadır (Bozkurt vd., 2021: 79-82).

Devleti oluşturan unsurlar açısından Sealand'ın bu unsurları büyük ölçüde karşıladığı ortadadır. Oldukça küçük bir kara parçasına ve az sayıda insan topluluğuna sahip olması nedeniyle Sealand'ı *sui generis* veya *minyatür devlet* olarak değerlendirmek isabetli olacaktır. Ancak *sui generis* bir devlet olabilmek için Sealand'ın devlet statüsünün uluslararası bir andlaşma ile belirlenmemesi gerekmektedir. Kanımızca oğrudan böyle bir andlaşmanın yokluğu sebebiyle Sealand'ı *minyatür devlet* olarak değerlendirmek gerekmektedir.

D. ULUSLARARASI HUKUKTA TANIMA AÇISINDAN SEALAND'IN İNCELENMESİ

Pazarcı'nın ifadesiyle tanıma, *bir uluslararası hukuk kişinin kendi dışında oluşan belli bir olayı, bir durumu, bir belgeyi ya da bir iddiayı kendisi bakımından yasal kabul ettiğini ve hukuksal ilişkilerini bu yolla kabul edilen veriler üzerine kuracağını bildiren hukuksal bir işlemdir* (Pazarcı, 2015: 125). Tanımdan da anlaşılacağı üzere tanıma işlemi devletlerin takdirindedir. Bu nedenle uluslararası hukukta tanıma ya da tanımama yükümlülüğü bulunmamaktadır (Sur, 2019: 139).

Tanıma işlemi tek taraflı olarak yapılabileceği gibi bir uluslararası sözleşme ile de yapılabilir (Pazarcı, 2015: 125). Özellikle yeni kurulan bir devletin ya da hükümetin tek taraflı bir işleme tanınması, uluslararası hukukun önemli bir konusu olmakla birlikte çeşitli olgu ve iddialar da tanıma işlemine konu olabilmektedir (Sur, 2019: 103).

Tanıma işleminin türleri söz konusudur. Öğretide kabul edilen yaygın görüşe göre, tanıma işlemi açık olabileceği gibi zımni bir şekilde de gerçekleşebilir. Her iki durumda da tanıma işlemi *de jure* yani hukuki bir tanımadır. Tanıma işleminin açıkça bildirilmemesine rağmen, tanınmayan devlet ile diplomatik ilişki kurulması, o devlete gönderilmesi ya da o devletin temsilcisinin kabul edilmesi, o devletle uluslararası andlaşma imzalanması gibi bazı davranışlar zımni tanıma olarak değerlendirilebilir (Sur, 2019: 140). Zımni tanımının susma yoluyla gerçekleşmesi de mümkündür. Ancak bu durumda, tanımının geçerliliği hakkında somut olaydaki veriler incelenerek bir sonuç elde edilmelidir (Pazarcı, 2015: 125). Bununla birlikte ticari ilişkide bulunmak genellikle zımni tanıma olarak değerlendirilmemektedir (Bozkurt vd., 2021: 84). Kanaatimizce bu durum birazdan *de facto* yani fiili tanıma kapsamındadır. *De facto* tanıma, devletlerin, devlet iddiası ile oraya çıkan yeni oluşumları tam olarak tereddüt yaşadığı ve belirli

şüpheler sebebiyle hukuki ilişkilere geçici ve sınırlı bir şekilde yaklaştığı tanıma türüdür (Galpin, 1950: 10). Bu yönüyle *de facto* bir tanıma işlemi, hukuki tanımanın başlangıcı niteliğindedir ve tanınan devlete, devlet olmanın şartlarını yerine getirmiş sayıldığını gösterir (Crozat, 1952: 26). Bu nedenle *de facto* olarak yapılan bir tanıma işleminin hukuki tanımaya dönüşmesini istemeyen bir devlet, ya hukuki tanımada bulunmalı ya da *de facto* tanıma işlemi geri almalıdır (Vitanyi, 1978: 45).

Tanımanın, tanıma işlemi gerçekleştiren hukuk kişisi açısından hukuki etki doğurması doğaldır. Ancak tanıma işleminin karşı taraf üzerinde ne tür bir hukuki etki doğuracağı öğretide temel iki görüş etrafında tartışılmaktadır. Bunlardan ilki, tanıma işleminin karşı taraf için sadece açıklayıcı bir etkiye sahip olduğunu savunan görüştür. İkinci görüşe göre ise, tanıma işlemi karşı taraf için kurucu etki doğurmaktadır. Uluslararası içtihatlar, bir devletin tanınması işleminin ilk görüş olan açıklayıcı etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Pazarcı, 2015: 126). Bu nedenle bir devletin başka devletlerce tanınmaması, o devletin varlığını etkilememelidir (Sur, 2019: 111). Başka bir deyişle tanıma işlemi, devletlerin varlık şartları arasında yer almamalı, devleti oluşturan unsurların fiili varlığı devletin oluşumu için yeterli kabul edilmelidir (Bozkurt vd., 2021: 83). Leisner'e göre Sealand'ın egemen bir devlet olması diğer devletler tarafından tanınmasına bağlı değildir (Leisner, 1975: 2).

Bununla birlikte uluslararası ilişkilerin yürütülebilmesi açısından tanıma bir devlet olabilmenin önkoşulu niteliğindedir. Zira diğer devletler tarafından tanımayan bir devletin uluslararası bazı sıkıntılar yaşaması muhtemeldir. Örneğin tanınmayan bir devlet uluslararası ilişkilerde diğer devletlerle eşit düzeyde ilişki kuramaz (Sur, 2019: 138).

Tanıma nispi bir işlemdir. Bu nedenle tanıyan ve tanınan devletler arasında sonuç doğurur (Sur, 2019: 138). *De jure* bir tanıma işlemi geçmişe etkilidir. Bu nedenle sonuçlarını kurulduğu andan itibaren doğurur ve geri alınmaz (Bozkurt vd., 2021: 85). Tanıma işlemi gerçekleştiren devlet, kabul ettiği durumun veya iddianın hukukiliğini tartışma hakkını kaybeder (Gündüz, 2009: 177). Devletler bazen tanımanın hukuki sonuçlarından kaçınmak için siyasi bir saikle hareket etmektedir. (Kaplan vd., 1961: 109). Örneğin ABD'nin Kuzey Kore'yi uzun yıllar tanınamaması, tanımanın aynı zamanda siyasi nitelikte bir karar olduğunu göstermektedir (Shaw, 2018: 315).

Yukarıda da belirttiğimiz gibi 1982 yılında İngiltere'nin karasularının *Roughs Tower*'ı da içine alacak şekilde 12 mil genişliğe ulaşmasına rağmen *Roughs Tower* ya da Sealand üzerinde bir

egemenlik iddiasında bulunmamasını, İngiltere'nin Sealand devletini *de facto* olarak tanıdığı şeklinde yorumlamak mümkündür. Zira egemen bir devletin karasuları içerisinde yer alan bir yapı üzerindeki egemenlik haklarından feragat etmesini beklemek makul bir yaklaşım değildir.

De facto tanıma Sealand için tartışmalı bir konudur. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere Hollanda, Almanya ve İngiltere başta olmak üzere birçok devletin Sealand ile hukuki ya da siyasi ilişki olarak yorumlanabilecek temaslarda bulunması *de facto* tanıma olarak yorumlanabilir. Kanımızca birçok devletin Sealand ile bu türden ilişkilerde bulunması hafife alınacak ya da gözardı edilecek bir durum değildir. Leisner Sealand pasaportlarının bazı ülkelere giriş için kullanılmış olmasının *de facto* bir tanıma olarak değerlendirilebileceğini ifade etmiştir (Leisner, 1975: 3). Ayrıca Rodriguez da Leisner'a benzer bir şekilde Sealand ile diğer bazı devletler arasında kurulan temaların *de facto* tanıma olarak kabul edilebileceğini ifade etmektedir (Rodriguez, 2017: 2). Ancak belirtmek gerekir ki Sealand, 2023 yılı itibariyle hiçbir Devlet tarafından *de jure* olarak tanınmamaktadır.

SONUÇ

Günümüz uluslararası hukuk normları ve öğretisi çerçevesinde Sealand'ın bir devlet olamayacağı açıktır. Zira BMDHS'ne göre yapay ada ve tesislerin üzerinde bir devlet kurmak mümkün değildir. Ancak Sealand'ın 1968 yılında devlet olarak ilan edilmesi, durumu karmaşık bir hale getirmektedir. Zira o dönem geçerli olan uluslararası hukuk sisteminde yapay bir ada ya da tesisin üzerine devlet kurulmasını yasaklayan bir hukuk normu bulunmamaktaydı. Bu sebeple bazı hukukçular yapay ada ve tesisler üzerinde devlet kurulamayacağını savunurken, bazı hukukçular da bunun mümkün olduğunu ileri sürmüşlerdir. Diğer yandan Sealand'ın üzerinde yer aldığı yapının devlet kurulmasına uygun olup olmaması tartışmasının ötesinde, Sealand'ın bir devlet olma kriterlerini karşılayıp karşılamadığı da uzun yıllardır tartışma konusu yapılmıştır.

Kanımızca Sealand, 1968 yılından günümüze kadar toprak parçası, sürekli insan topluluğu, siyasal otorite ve bağımsızlık unsurlarına sahiptir ve şeklen bir devlet olarak görünmektedir. Sealand'ın başta İngiltere, Almanya ve Hollanda olmak üzere birçok Devlet ile ilişki kurması da uluslararası ilişkiler açısından etkili bir konumda olduğunu göstermektedir. Gerek İngiliz yargısı gerekse İngiliz siyasi otoritesi Sealand üzerinde egemenlik iddiasında bulunmayarak, dolaylı bir şekilde Sealand'ın egemenliğini tanımış olmaktadır. Yaklaşık 50 yılı aşkın bir süredir bağımsız bir şekilde varlığını sürdüren Sealand'ın bir devlet olmadığını iddia etmek zordur. Zira kurulduğu 1968 yılından bugüne kadar bir devlet gibi hareket eden Sealand'ın bu hareketi, çalışmamızın

genelinde incelediğimiz gibi çoğu zaman diğer devletlerce karşılık bulmuştur. Bu nedenle Sealand'ın türünün tek örneği olan bir minyatür devlet olduğu kanısındayız.

Kaynakça

Ay ve Diğer Gök Cisimleri Dâhil, Uzayın Keşif Ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Yöneten İlkeler Hakkında Andlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, http://www.ubak.gov.tr/BLSM_WIYS/HUTGM/tr/Belgelik/20150612_111053_74840_1_74897.pdf

pdf (Erişim: 03.10.2022)

BEDERMAN, D. J., 2010. International Law Frameworks, Montgomery, Foundation Press, 305s.

BOZKURT, E., POYRAZ, Y., ERDAL, S., 2021. Devletler Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 332s.

BROMS, B., 1989. Entitlement in the international legal system, The Structure and Process of International Law: Essays in Legal Philosophy Doctrine and Theory, ed. Macdonald R. J., Johnston D. M. , Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 175s.

CONWAY, L.W., 1981. "Legal Opinion & Testimonial", <http://web.archive.org/web/20030510175643/http://www.seanhastings.com/havenco/sealand/opinion04.html> (02.10.2022)

CROZAT, C., 1952. "Devletler Hukukunda Tanıma", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 19 (1-2), ss. 3-32.

ÇAMYAMAÇ, A., 2018. "Yapay Adalar Üzerinde Hayaller: Açık Denizlerde Yeni Devlet Projeleri", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018 (1), ss. 171-220.

DENNIS, T. A., 2002. "The Principality of Sealand: Nation Building by Individuals", Tulsa Journal of International & Comparative Law, 2002 (10), ss. 261-296.

[http://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/tulcint10&div=13&id=&page=\(03.10.2022\).](http://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/tulcint10&div=13&id=&page=(03.10.2022).)

Devletlerin Hak ve Yükümlülükleri Sözleşmesi,
<https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/01/1-02/rights-duties-states.html>
(03.05.2023).

GALPIN B., 1950. A Manual of International Law, London, Sweet & Maxwell, 1950, 88s.

GOOCH, A., 2000. “Storm Warning”, The Guardian,
<https://www.theguardian.com/theguardian/2000/mar/28/features11.g2> (01.08.2023).

GÖZLER, K., 2015. Devletin Genel Teorisi, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 384s.

GRIMMELMANN, J., 2012. "Sealand, HavenCo, and the rule of law", University of Illinois Law Review. (2012), ss. 405-484. <https://illinoislawreview.org/wp-content/ill-content/articles/2012/2/Grimmelmenn.pdf> (01.08.2023).

GÜNDÜZ, A., 2009. Milletlerarası Hukuk: Temel Belgeler Örnek Kararlar, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 750s.

HORN, L. A., 1973. “To Be or not to Be: The Republic of Minerva–Nation Founding by Individuals”, Columbia Journal of Transnational Law, (12), ss. 520-557.

JENNINGS, R. Y., 1963. The Acquisition of Territory in International Law, Manchester, Manchester University Press, 180s.

KAPLAN M. A., KATZENBACH N., 1961, The Political Foundations of International Law, New York, John Wiley & Sons Pub., 372s.

KAYA, İ. S., 2016. Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Gazze ve Mavi Marmara, Ankara, Adalet Basım Yayım Dağıtım, 164s.

KAYA, İ. S., 2017. Uluslararası Hukuk Mevzuatı, 2. Bs. Adalet Yayınevi, Ankara, 566s.

LEISNER, W., 1975. “Legal Expert Opinion on the Jus Gentium Situation of the Principality of Sealand”, ss. 1-7, https://www.principality-of-sealand.ch/pdf/e_opinion_leisner.pdf (01.08.2023)

LYON, A. H. L., 2014. “The Principality of Sealand, and Its Case for Sovereign Recognition”, *Emory International Law Review*, (29), ss. 637-671.

NBCNEWS (2016), “World’s Smallest ‘Nation’ Sealand Grapples With Princess’ Death” <https://www.nbcnews.com/news/world/world-s-smallest-nation-sealand-grapples-princess-death-n540621> (03.10.2022)

PAZARCI, H., 2015. *Uluslararası Hukuk*, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 707s.

RODRIGUEZ, J. R., 2017, "Principality of Sealand: an unrecognized micro-state?" <https://drunemeton-nation.net/other-micro-nations/> (24.08.2023)

SHAW, M. N., 2018. *Uluslararası Hukuk*, (ed. KAYA, İ.) Ankara, Tüba, 1006s.

SUR, M., 2019. *Uluslararası Hukukun Esasları*, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 450s.

Sealand Resmi Web Sitesi, <https://sealandgov.org/> (13.10.2023)

VITANYI, B., 1978. “Legal opinion on the international status of the State Sealand”, <https://sealandgov.org/pages/legal-opinion-by-dr-bela-vitanyi> (01.08.2023)

Şekil 1, <https://emancipationforgoalposts1.wordpress.com/2016/10/26/sealand-multum-in-parvo/> (14.08.2023)

Şekil 2, <https://gridinsoft.com/blogs/wp-content/uploads/2021/12/sealand2.jpg> (24.08.2023)

Şekil 3, https://chinadaily.com.cn/china/2006-04/17/xin_470403180929425293002.jpg (24.08.2023)

Şekil 4, <https://urbanautica.com/layout/media/%C2%A9sealand3.jpg> (24.08.2023)

Şekil 5, <https://thesun.co.uk/travel/21624914/tiny-country-two-hours-uk-passport/> (22.08.2023)

Şekil 6, <https://ngccoin.com/price-guide/world/sealand-10-dollars-x-3.1-1977-cuid-1098435-duid-1553650> (21.08.2023)

Şekil 7, <https://thebaronblog.wordpress.com/2012/10/10/the-principality-of-sealand/> (24.08.2023)